

Macaristanın Korvinus Universitetinin tələbəsi Rəsul Musayev: "Avropanın istənilən universitetində keyfiyyətli təhsil almaq mümkündür"

Dünyanın nüfuzlu universitetlərində təhsil alan və öz uşaqlarına hekayələrini yazan gənclərimiz kifayət qədərdir. Onların hər birini söhbətləşsək, tələbələrimizin dünyagörüşünün, elmi potensialının, bilik səviyyəsinin nə qədər yüksək olmasına şahid oluruq. Deyiən dünyanın tələbələri gənclərimizin də motivasiyasının gücləndirir və onları elminə, yüksək zirvələrə doğru inanılmaz dərəcədə aşıfərbər edir. Budəfki söhbətimiz belə gənclərdən biri, hazırda Macaristanın Budapeşt Korvinus Universitetində təhsil alan Rəsul Musayevlə redaksiyamızda baş tutdu.

Təxminən 1997-ci ildə Bakıda anadan olub. 2014-cü ildə Bakıda №110 nömrəli tam orta məktəbdən məzun olub. Elə həmin ildə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin "Dünya iqtisadiyyatı" ixtisasına qəbul olunub. Sonra Təhsil Nazirliyinin SABAH layihəsi çərçivəsində ali təhsilini II kursdan UNEC-də davam etdirib. III kursdan bakalavr təhsilini Avropa Birliyinin maliyyəli "Erazmus+" mübadilə proqramı çərçivəsində Böyük Britaniyanın Lester Universitetində davam etdirib. Hazırda Macaristan hökumətinin təqəddir proqramı vasitəsilə bu ölkənin Budapeşt Korvinus Universitetində "Marketing" ixtisası üzrə magistratura təhsilini alır.

- Siz SABAH qrupunda təhsil almısanız. SABAH sizə nə verdi?

- Həmişə ilk növbədə qeyd edirəm ki, Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə yaradılan SABAH qrupları ölkəmizin təhsil sistemində həyata keçirilən innovativ layihə kimi çox həqiqiyyətdir. SABAH qrupları nəinki həmişə tələbələri, həm də onlara dərs deyən müəllimləri seçməyə imkan verir. Bizim müəllimlərimizin də təcrübələri ali təhsillərini xaricdə alıb, öz ixtisasları üzrə xaricə işləyən tələbələrə bundan başqa, təhsilimizi də ingilisdillə təhsildir. Bildiyiniz kimi, hazırda bir çox tələbə magistr təhsilini xaricdə almaq planladır. Məhz həmin tələbələri üçün SABAH bir həzərlik mərhələsidir.

Mənim özüm də bunu görmüşəm ki, bakalavr təhsilini Azərbaycan dilində alanlar xaricə gedəndə çox zəhmət çəkirlər. Çünki biri var, məsələn, gündəlik danışmaq üçün ingilis dilini öyrənməlisiniz, bu, asan məsələdir. Ancaq akademik dili qavramaq üçün qəsa bir müddət kifayət etmir, gərək ki o ixtisasla əlaqəli ingilis dilində oxuyasınız. Təhsilimizi ingilis dilində almaq bizim üçün üstünlük oldu.

Təhsil Nazirliyi SABAH tələbələri üçün bir çox əlavə təkliflər də yaradır. Əslində, sərf SABAH tələbələri üçün bir çirçəyi yerli işlətlərin xüsusi təqəddir, təcrübə proqramları olurdu. Biz SABAH tələbəsi olaraq bu imkanlardan maksimum yararlanırdıq. Məsələn, yay aylarında SABAH tələbələri üçün Londonda təcrübə proqramları nəinki təşkil olunmasın, qeyd etməyə də olar.

Bütün bunlara baxmayaraq, SABAH bizim üçün əsaslı karyerəyə başlanğıc oldu. Çünki təkcə SABAH çərçivəsində qazandıq, həm də biliklərin vasitəsilə özümü nə qədər inkişaf etdirdim, bildiyimi düşünürəm. Mənim təhsil haqqında düşünürdüm, biri ideya və təşəbbüslərin cəmləndiyi universitetin həyatının bizə verdiyi mühtirdir. Səvadli tələbələri bir yerə yığmaq bizim üçün çox müsbət oldu. Deyə bilərəm ki, SABAH sabahımız üçün əla fürsətdir.

- SABAH-nı müəllimləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Müəllimlərimiz xaricdə təhsil almış mütəxəssislər olduqları üçün orada gördükləri metodikanı öz dərslərində tətbiq etməyə çalışırdılar. Məsələn, xaricdəki təhsil sistemində diskussiyalar vasitəsilə tələbələri öz fikirlərini çox önəm verilir. Daha çox interaktiv dərslər keçilir. Bütün bunlar xaricdə təhsil almış müəllimlərimizdən daha çox görünür.

- "Erazmus+" proqramı sizə nə verdi?

- Bu proqram Avropa Birliyi tərəfindən maliyyələndirilir və bir neçə istiqamətə var. Məsələn, elə istiqamətlər var ki, sən magistr proqramları nə maliyyələndirir. Bundan əlavə, qəsamüddətli, deyək ki, ikihəftəlik treninqlər də təklif edir. Bunun bir qolu da universitetlərarası məkədlərləqəsəviyəsində olur. Məsələn, bizim UNEC-in Böyük Britaniyanın Lester Universiteti ilə bu sahədə müqaviləsi var. Bu, "Erasmus Mundus" layihəsi vasitəsilə maliyyələndirədir. Bu layihəyə qəqəivəsində hənil bizdə nə az 3 tən bəgədib orada bir semestrlik təhsil ala bilərlər. Səhv etmərsən, dövlət universitetləri içərisində ilk dəfədir ki, UNEC-də Birləşmiş Krallıqda bir universiteti vasitəsilə "Erazmus" müqaviləsi imzalanıb. Həmin müqavilədən yararlanən ilk tən bərlər də biz olduq - mən və daha iki tən bərlər. Kifayət qədər gözəl bir təcrübə oldu. Həm gözəl təhsil ala bildik, həm də yeni mədəniyyətlərlə tanış olduq.

- Xaricdə təhsil üçün Avropanı seçməyiniz hansı amillərlə bağlı idi?

- İlk növbədə ixtisaslaşma görə. Məni marketing üzrə təhsilə alıram. Slində isə rəqəmsal marketingə daha çox marağım var. Rəqəmsal marketing də klassik marketinglə müasir innovasiyalar arasında qovuşduğu bir yerdir. Buna görə də mən daha innovativ bir ölkədə təhsil almaq istəyirdim. Təbii ki, Avropa ölkələrində bu sahədə öndədir. İkinci səbəbdən isə idi ki, təhsil dövründə bir səra təcrübə keçməyə ənsəldə edirdim. Vəvə iki xaricdə təhsil təcrübəmdə belə bir imkan yox idi. Çünki qəsamüddətli mübadilə proqramında iştirak edirdim. Ngiltərə qanunvericiliyi xarici tən bərlərin iştəməsinə əonsuz da icazə vermir. Ancaq Macarıstanda iştəməyə ənsəldə var. Birinci semestr də düzdür, daha çox dərslər adaptasiya olunma zamanı aldı. Ancaq digər semestrərdən həm oxuyaraq, həm də iştəyərək ixtisaslaşma daha da tən kmilləndirməyə fürsətini yaranırdı. Mənim üçün ən mühüm motivasiyalardan biri dəydi, ki, məhz budur. Çünki Macarıstan müxtəlif iştirakçıların filialları nə yerlərdədiyi ölkədir. Xüsusilə də paytaxt Budapeştəndə hətə. Bu iştirakçıları keçdiyim qəsamüddətli təcrübələrin belə gələcək karyerəmdə böyük töhfəsi ola bilər.

- Britaniya və Macarıstan təhsil sistemi arasında müqayisələri apara bilərsinizmi?

- Macarıstanla bağlı ortaq keçmişimiz olma nə nə deyə bilərik ki, burada bürokratiya daha çox özünü göstərir. Ngiltərədə təhsil əalanda mən tən bərlərdə daha çox sərbəstlik verildiyini gördüm. Məsələn, Azərbaycanca tən bərlərin nə çox narazı olduqları hal davamiyyətdə üstünlük verilməsidir. Bu yanaşma deyirdim ki, Macarıstanda daha sərtədir.

Azərbaycanda qayb limiti, məsələn, 9 dərədirsə, Macarıstanda 3-dür. Yəni 3 dərədən artıq buraxa bilmərik. Bir tərəfdən bu, müsbət haldır. Digər tərəfdən də, məsələn, bəzi fənlərdə var ki, mənə onə evdə oturub mütaliə yolu ilə öyrənməyə çaləsam, daha faydalı olacaq, nəinki müəllimin müəhazirəsini dinləyərk. Ancaq bu imkan bizə verilmir. O cəhətdən Macarıstanın belə bir mənfəci həti var.

Ancaq Lester Universitetində həftələri dərsə girməyə bilərsən. Universitet tərəfindən tən bərləyə email göndərilir ki, sən nəyə görə dərslə gəlməmisiniz, nəyə bir problem var. Yəni, tən bərlərlə maraqlanları. Sadəcə olaraq bir məmcəburiyyətdə yoxdur. Digər tərəfdən, mən həmi bəni bunu da deyirəm ki, tən bərlərin müqayisədə rəqəddə tədqiqatlar aparmaya təvəiq edən imkanlar var. Bu, hələ iki ölkədə çox müsbət cəhətdir. Düzdür, Britaniyada tən bərlər üçün daha

bu böyük infrastruktur yaradı? b. M? s? l? n, kitabxana üçün 3 m?rt? b? l? bina var, o binanı gör?nd? insan ist? r- ist? m? z h? h? v? s? l? n, oxuma? a motivasiya güclü olur. ?ngilt? r? d? ki kimi olmasa da, Macar? standı da bu fürs? t? yaradı? l? r. T? h? s? l? d? inki? af? r? q? nisb? t? n d? olsa özünü göst?rir. Böyük Britaniya ingilisdilli ölk? oldu?undan beyn?lxalq t? l? b? l? r üç? üçün daha uy? undur, orada ingilisdilli materiallar? tapmaq daha asandı? r. Macar? standı is? bu sah? d? nisb? t? n ç? ç? t? nlik? rimiz olur. Materiallar? n yar? dan çoxu s? r? f? macar? dilind? dir, baxmayaraq ki, universitet ingilis dilind? t? dris verir.

- Ali t? h? siliniz? hans? innovasiyalar? mü? lliml? rd? n ala bilərsiniz?

- Bel? Bel? dey? k, Britaniyada bunun daha yax?? nümun? l? rini, m? s? l? n? t? dris prosesind? onlayn d? rsl? rin effektivliyini görürdük. Düzdür, bu praktika Macar? standı da var. Britaniya t? h? sil sistemind? bel? bir t? crüb? mövcuddur ki, ki, bir çox d? rsl? ri t? l? b? l? r? könlü? kild? götürül? r? B? z? n olur ki, bir mü? llimin d? rsin? h? ddind? n çox t? l? b? qat? lmaq ist? yir. Bel? olanda r? hb? rlik n? edir? ? ki mühazir? zal? ay? r? r. Birind? mü? llim can? dan?? r, o birind? is? böy? böyük bir ekran vasit? sil? birba? a? ba? lant? olur. Bundan ba? qa davamiyy? tin yoxlan? lmas? kart vasit? sil? dir. Ümumiyy? tl? , ?ngilt? r? d? kart vasit? sil? kitabxanadan istifad? ed? bilirdik. Bundan ba? qa kitablar? n sur? tl? rini d? kartla ç? ç? xarmaq mümkün idi. Karta balans yükl? nir v? materiallar "kserokopiya" olunur. Y? ni, h? r? ey s? r? f? bir t? l? b? l? kart vasit? sil? olur. Macar? standı is? davamiyy? t? h? l? d? q? l? m vasit? sil? dir. Y? ni, bu sah? d? gerid? qal? r. Ancaq ?ngilt? r? ali t? h? sil? n üstün s? viyy? y? çatm?? ölk? l? rd? n biridir.

- T? h? silimizd? hans? müsb? t m? qamlar? görm? k ist? rdiniz?

- Ümumiyy? tl? , ist? rdim ki, ali m? kt? bl? rimizd? xaricd? t? h? sil alm?? savad? mü? lliml? rin sözl? ri, m? sl? h? tl? ri d? daha çoxı d? n? l? n. Bizim SABAH qruplar? nda xaricd? t? h? sil alm?? mü? lliml? rimiz vard? , onlar öz metodikalar? n? t? tbiq etm? k ist? yirdil? r, lakin b? z? n metodikalarla ba? l? mü? yy? n limitl? r yaran? rd? .

Xaricd? t? h? sil sistemind? nec? dir? ?vv? lc? d? n mü? llim t? l? b? l? r? sillabus t? qdim? ed? nd? deyirdi ki, tutaq ki, m? m? n davamiyy? t yoxlamaq ist? mir? m, il ? rzind? c? mi bir kurs? i? i ver? c? y? m, h? min kurs? i? i vasit? si? il? sizin 70 faiz biliyiniz m? lum olacaq. 30 faiz d? , dey? k ki, seminarda aktivliyyiniz ?sas? nda formala? acaq. Bizim mü? lliml? r xaricd? t? h? sil ald? qlar? üçün ona ox? ar bir sistem qurmaq, bizi 100 faizlik kurs? i? i il? d? y? rl? ndirm? k ist? yirdil? r. Bu, o dem? kdir ki, m? n? m? f? nnim? bu t? l? b? l? nec? haz? rla?? b. Ç? nki siz imtahanlardan v? yaxud 10 s? rb? st? i? d? n bir ? ey? ld? ed? bilm? y? c? ksiniz. Lakin bu ?rait yaradı lm? rd? . B? zi d? rsl? r üçün imtahan do? rudan laz? m ola bil? r. Amma ölk? mizd? mü? lliml? r üçün ?rait yaradı lmal? d? r ki, öz metodikalar? n? t? tbiq etsinl? r. Mü? lliml? r t? h? silimizi nec? inki? af etdirm? k laz? m oldu? unu daha yax?? bilirl? r. Xaricd? t? h? sil alm?? mü? lliml? rin t? klifl? ri d? n? z? r? al? nsa, kifay? t q? d? r u? ur? ld? ed? bil? rik. Bizd? kifay? t q? d? r t? crüb? li mü? lliml? r var, onlar yenilikl? ri daha yax?? bilirl? r.

- Mü? lliml? rinizi nec? xarakteriz? ed? bil? rsiniz?

- M? M? n? m? q? na? time? bel? dir ki, bütün universitetl? rd? heç? d? h? r? mü? llimin yüks? k s? viyy? d? d? rs? keçdiyini söyl? m? k ç? tındır. Avropadak? top universitetl? rin mü? lliml? ri bar? d? d? bunu dem? k olar. Y? ni h? r universitetd? yüks? k s? viyy? d? d? rs? keç? nl? r, d? rsi t? l? b? l? r? maraql? etm? y? çal?? anlar var. El? mü? lliml? r d? var ki, bununı tam ?leyhin? , d? rs? s? r? f? öz m? suliyy? ti kimi bax? r, y? ni bu ?i? i görüm, tez d? ev? gedim. Bel? mü? lliml? r oxudu? um universitetd? d? kifay? t q? d? rdir. Sad? c? olaraq infrastrukturu daha yax?? olan universitetd? yax?? mü? lliml? r daha çoxdur.

M? Mü? lliml? rimiz var ki, onlar üçün davamiyy? t ön? mli deyil, deyirl? r ki, t? l? b? l? rin s? r? f? öyr? nm? si laz? md? r.

Məsələn, marketing və menecment müəllimimiz var idi ki, dərsdə bizə yalnız öz keçmi təcrübələrindən danışmışdı. Yəni təcrübə aldığımız ölkələrə, şirkətlərə hansı situasiyalarla qarşılaşmışdı. Bunu ona görə danışmışdı ki, tələbələr bir şey çatdırabilsin.

Onun üçün davamiyyət məcburiyyətində olmadığa görə çox adam dərslə gəlmirdi, ancaq bununla belə, müəllim öz dərslərini davam etdirirdi. Elə müəllimlər də var ki, işi davamiyyətə yoxlamaqdan və yaxud qiymət yazmaqdan ibarət idi. Həmin müəllimin dərslərində tələbələr daha həvəssiz olur. Azərbaycanda deyirdim ki, oxuyar fənni daha yüksək səviyyədə tədris edən müəllimlər var, hansı ki, o dərsləri mən SABAH qrupunda olarkən almışam. Müəllimdən müəllimə fərqlər var, lakin keyfiyyət Macarıstanda daha yüksəkdir.

- Tələbələrimiz xaricdə universitet seçərkən nələri diqqət etməlidir?

Bizdə belə hallar var ki, hansı ölkədə təhsil almağa imkan çatdırsa və yaxud təqaüdlərə müraciət edə bilirsə, bu ölkələrə üz tutmağa çalışırlar. Xarici universitetlərdə müraciət qaydaları çox mürəkkəbdir, bəzilərinin bu prosedurlar barədə bilikləri olmur. Ona görə də xaricdə istədikləri keyfiyyətə təhsil ala bilmirlər. Buna görə də biz xaricdə təhsil almaq üçün gənclərimizə kömək etmək məqsədilə layihə işlədik. İndi gənclərin nə çox üz tutdu. Ölkələrdən biri İtaliya, digəri isə Estoniyadır. Bir insan innovativ sahələrdə təhsil almaq istəyirsə, təbii ki, Estoniya onun üçün nə yaxşı ölkədir, düzdür, Almaniya da ayrılıqda bir dünyadır. Ancaq Estoniya maliyyə cəhətdən onlara üstünlük gətirəcək. Həmin də təhsilin keyfiyyəti kifayət qədər yüksəkdir. Macarıstanda mənim təhsil aldığımda universitet iqtisadiyyat və biznes yönümlü ixtisas üzrə üstün olsa da, təhsil sahəsində geridədir. Ona görə də maddi imkan kifayət qədər olarsa, digər ölkələrə getmələri məsləhətdir. Məhəddə etdiyim digər bir məsləhət odur ki, son vaxtlar gənclər əsasən təhsilin maliyyə tərfi ilə maraqlanırlar, keyfiyyətli təhsil isə yaddan çıxır. Təəssüf ki, vəziyyət belədir, ancaq bu da qəzanı əsl deyil. Ona görə də ixtisasından asılı olmayaraq, gənclərin bir neçə təqaüd proqramına müraciət etməsi və sonda hansıdan razılıq alırsa, ora da gedir. Əslində, yenidən gələcəklərinin parlaq olması ehtimal çox böyükdür, çünki Avropanın istənilən universitetində keyfiyyətli təhsil almaq mümkündür.

- Universitetlərin tələbələri necədir?

- Tələbələrin ilk növbədə Azərbaycanla gənclərin qarşılaşdığı dillə bilikləri bəyərli və bəzi tələbələrin dil biliyinin yoxlanılması üçün verdikləri IELTS imtahanıdır ki, 9 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Burada tələbənin ingiliscə dinləmə, anlama, oxuyub- yazma, bildiklərini yazmaq, yəni əsasən yazmaq qabiliyyəti yoxlanılır. Ortalama olaraq 6 və ya 6,5 bəzən də 7 bal toplamaq lazımdır. Bunlar bir çox universitetlərdə qəbul üçün kifayətdir. Magistratura üçün bakalavr təhsili üzrə ortalamada qiymətlər nəzərə alınır. Bu, çox önəmlidir, az 71 bal olmalıdır və minimum tələbədir. Normalda güclü təqaüdlərə müraciət etmək üçün tələbənin heç olmasa 85-dən yuxarı ortalamalı olmalıdır. Bundan başqa, motivasiya məktubu yazmaq tələb olunur. Burada tələbənin xaricdə təhsil almaqda məqsədinə nə oldu, gələcək üçün planlar və s. göstərilə bilər. Tələbə özü bunları əsaslandırma bilməlidir. Bundan başqa, tövsiyə məktubları tələb olunur. Bu məktublar tələbənin vəvəli ixtisas müəllimləri tərəfindən yazılmalı və yaxşı olar.

Müəllimin tələbəsi barədə fikirləri tövsiyədə rəsmiləşdirmə (imza və möhür) siyahısını tapmalıdır. Xarici universitetə təqdim etməlidir ki, mən bu tələbəni doğrudan da tövsiyə edirəm. Daha yüksək tələbəli universitetlərdə tələbənin ixtisas biliklərinin yoxlanılması üçün həftə imtahanları da təyin edilir, tələbənin biliyini birbaşa yoxlamaq üçün skayp müəhəbbətliklərdə bilirlər. Hər universitetin fərqli metodika və prosedurları qaydaları var. Ancaq motivasiya və ortalamada qiymətlərin olması kifayət edir.

- Tələbələrimizin çətinlikləri nədir və nələri etməliyə?

- ?n böyük ç?tinlik?rl? ilk semestr d? rastla??r?q. Macar?stana getdiyimd? ç?tinlik?r ya?ad?m, ç?nk? f?rqli bir mühit? dü?düm. Tam f?rqli bir universitet d?siniz. Günd?lik h?yata al??ma??n?z t?l?b olunur, bir t?r?fd?n d?d?rsi?r ba?lay?r. D?rs prosesind? olan ç?tinlik?r? g?linc?, h?m n?z?ri, h?m d?riyaziyyat v? ya statistika tipli f?nl?rd? problem ya?arana bil?r?n?ngilis dilini bilikl?ri kifay?t q?d?r olan t?l?b?l?r q?d?r d? ç?tinlik ç?kmir?r. Lakin magistr t?hsilind?, xüsusil? d? statistika, iqtisadi, biznes yönümlü f?nl?rd? ç?tinlik?r olur. M?s?l?n, h?r hans? bir f?nni keçm?k üçün ?vv?lki baza t?l?b olunur. Az?rbaycanda bu baza kifay?t q?d?r yax?? yarad?lmay?bsa, onda t?l?b? çox ç?tinlik ç?kir. M?s?l?n, b?zi t?l?b?l?r ilk aylarda topla??b o bazanı öz?l?ri yaratmal? olurlar. Ç?nk? c?br v? ya x?tti riyaziyyat sah?sind? baza bilikl?ri olmal?d?r ki, statistika f?nnini keç? bil?s?n. Bu cür f?nl?rd? t?l?b?l?r kifay?t q?d?r ç?tinlik ç?kirl?r, dig?r f?nl?rd? is? ingilis dilini bilm?l?ri kifay?t edir.

- Növb?ti h?d?fl?riniz n?dir?

- Uzunmüdd?tl? h?d?fl?r qoyma?? xo?lam?ram, ancaq yax?n bir ild? n? ed? bil?c?yim d?n dan??a bil?r?m. ?sas m?qs?dim odur ki, ixtisas?m üzr? praktik bilikl?ri ?ld? edim. Ona gör? h?m t?l?m?k, h?m d?t?hsilimi paralel olaraq davam etdirm?k ist?yir?m. M?qs?dim öz sah?md? kifay?t q?d?r h?m t?crüb?si, h?m d?biliyi olan müt?xəssisi kimi yeti?? bilm?kdir.

- Sizin üçün t?hsild? u?urun sirri n?d?dir?

- M?nc?, t?hsild? u?ur ixtisas?n? sevm?k v? sevdiyiniz ixtisas üzr? bilikl?ri daha da geni?l?ndirm?k üçün ça?al??maqdan ibar?tdir. Ç?nk? birincisi, ixtisas? sevm?nd? art?q bu ist?r-ist?m?z h?yat?n?z?n bir parças?na çevrilir. ?ndil?ndiki ??rait d? imkanlar?m?z ?vv?lki n?sil?r? gör?d?çoxdur. Bizim internet resurslar?? tan?d??m?z insanlar, qat?ld??m?z ??b?k?l?r vasit?sil? bu imkanlar?m?z? geni?l?ndirm?k ?anslar?m?z daha çoxdur. Buna gör? d? dey? bil?r?m ki, ilk növb?d?, ixtisas? sevm?k v? sonra da bu yolu q?t etm?k üçün baza laz?md?r. ?xtisasa qar?? sevgi varsa, art?q h?r ?ey? nail olmaq mümkündür.

[“Az?rbaycan mü?llimi” q?zeti](#)